

2.3.2021

Pääsihteeri Petri Toivonen

Lausunto ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta

Ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt Turvallisuuskomitean lausuntoa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta (UTP) selonteosta. Turvallisuuskomitea (TK) on kokonaisturvallisuuden alalla toimiva ministeriöitä avustava varautumisen pysyvä yhteistoimintaelin. Lausunnossa keskitytään TK:n kannalta keskeiseen kokonaisturvallisuusnäkökulmaan. Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jonka tulisi kattaa kaikki yhteiskunnan eri tasot. Selonteko vahvistaa kokonaisturvallisuuden mallia, jossa yhteiskunnan eri sektorien ja toimijoiden välisen laaja-alaisen yhteistyön kautta ylläpidetään kriisinsietokykyä, vahvistetaan viranomaisten valmiuksia ja luodaan ennaltaehkäisevää kynnystä ulkopuolelta suomalaiseen yhteiskuntaan kohdistuvalle vaikuttamiselle (s.20).

Selontekotyössä on tärkeää eri turvallisuuden osa-alueiden yhteensovittaminen, kun yhtä aikaa on valmisteilla kolme eri selontekoa (UTP, sisäisen turvallisuuden selonteko ja puolustuselonteko). On tärkeää, että eri selontekojen rajapinnat on tarkasteltu ja että ne muodostavat koherentin kokonaisuuden. Edellä mainitut selonteot yhdessä valtioneuvoston periaatepäätöksenä annettavan Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) kanssa muodostavat kokonaisturvallisuuden keskeisen viitekehyksen. UTP-selonteko tukee osaltaan YTS:n määrittelemien elintärkeiden toimintojen turvaamista (johdaminen; kansainvälinen ja EU-toiminta; puolustuskyky; sisäinen turvallisuus; talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus; väestön toimintakyky ja palvelut sekä henkinen kriisinkestävyys).

UTP-selonteko ohjaa valmisteltavana olevan puolustuselonteon laadintaa erityisesti toimintaympäristön kuvauksen ja puolustuspoliittisten linjausten osalta. Myös sisäisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön väliset yhteydet on tunnistettava. Yhteensovittamisen kannalta on tärkeää, että riittävän laaja-alainen asiantuntemus on käytettävissä, eikä valmistelu ole siiloutunut eri hallinnonaloihin. Erilaiset ilmiöt ja uhkat linkittyvät toisiinsa, eikä rajanveto sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä ole yksinkertaista globaalien haasteiden ja muutosilmiöiden osalta (s.9-11). TK:n näkemyksen mukaan UTP-selonteon ja muiden selontekojen valmistelu on ollut poikkeuksellista ja laadukasta. Selontekoasioita on käsitelty vastuuvuorotilassa olevan ministeriön johdolla myös Turvallisuuskomitean kokouksissa.

Toimintaympäristön kuvauksen ajantasaisuuden tarkastelu ja tarvittavien päivitysten laatiminen ovat edellytykset toimivalle strategialle, jonka puitteissa voidaan vastata erilaisiin uhkatilanteisiin ja haasteisiin. Selonteossa kuvataan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristön olevan voimakkaassa muutoksessa. Selonteossa onkin kattavasti arvioitu toimintaympäristöä ja esitetty Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiset tavoitteet ja painopisteet, joita toteuttamalla vahvistetaan Suomen turvallisuutta ja suomalaisten hyvinvointia.

Varautumisen yhteistoimintaelimenä Turvallisuuskomitean näkee merkityksellisinä UTP-selontekoon otetut erityiset maininnat varautumisesta terveysturvallisuuden, hybridi-vaikuttamisen ja huoltovarmuuden osalta. Varautumisen osalta on hyvin nostettu esiin myös EU-rajapinta. Tulevaisuudessa EU:n vahvistaminen varautumis- ja turvallisuusyhteisönä on perusteltu lähtökohta. Varautumista ja valmiutta tukemaan tarvitsemme myös kattavan ja ajantasaisen yhteisen tilannekuvajärjestelmän päätöksenteon ja toimeenpanon tueksi. UTP-selonteko korostaa myös tässä kansainvälisen yhteistyön merkitystä (s.22-26, 29-31).

Turvallisuuskomitea voi osaltaan vahvistaa UTP-selonteon erityissuhdetta Ruotsiin ja pohjoismaista yhteistyötä koskevaa kirjausta (s.24) tukemalla Hanaholmen -aloitteen kansallista toteutusta. Vuonna 2021 käynnistyvä uusi siviilivalmiutta ja varautumista koskeva yhteistyöohjelma Suomen ja Ruotsin välillä toteutetaan yhteistyössä Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulun (Försvarshögskolan) ja Turvallisuuskomitean kanssa Suomalais-ruotsalaisen kulttuurirahaston ja maiden hallitusten tuella.